

רב נתן בר אסיא [פסחים נב א, לפי ר"ח ורי"ף]

העדות המקצועית, דרכי הקירית המומחה, ומשקל הראיות השונות³⁴⁶.

רב פפא היה רופא מובהק [כ"כ בשו"ת הרדב"ז מכת"י אר"ח-יר"ד (ח"ח) סי' קצא, על פי ר"ה יז א]

נספח א

רשימת רבנים שעסקו גם ברפואה, או רופאים שהיו גם רבנים/תלמידי חכמים

בתקופת התלמוד [לפי סדר א-ב]

אבא אומנא, מגדולי החסידים בכבל בזמנם של אבבי ורבא [תענית כא ב]

רב אמי אסיא [ירושלמי ברכות ב ג]

בן אחיה על חולי מעיים [שקלים ה א-ב]

בנימין אסיא [סנהדרין צט ב]

בר גירונטי אסיא [ירושלמי ביצה א ז]

רבי חנינא היה בקי ברפואות, וענה על שאלות רפואיות [כ"כ רש"י חולין ז ב ד"ה לא שאלני, ושו"ת הרדב"ז מכת"י אר"ח-יר"ד (ח"ח) סי' קצא, על פי חולין ז ב. וראה עוד יומא מט א; ירושלמי שבת ד ג]

טוביה הרופא [ר"ה כב א. דבר לא ידוע אודותיו, פרט לשמו]

רבי יוחנן רופא מומחה היה [ע"ז כח א; ירושלמי דמאי ג א]

שמואל, מגדולי האמוראים [ראה עליו כרופא בספרו של ד. מרגלית, חכמי ישראל כרופאים, 1962, עמ' 62 ואילך; Rosner F, Proceedings of the Association of Orthodox Jewish Scientists (AOJS), Vol 3-4, 1976, pp. 157ff. על תרומתו של שמואל לרפואה ראה — ברכות מה ב; שם נח ב; שבת עח א; שם קח ב; שם קט א; שם קכט א-ב; שם קלג ב; שם קלז ב; שם קמח א; שם קנא ב; שם קנג א; יומא פג א; יבמות עה ב; כתובות עז א; נדרים לז ב; שם נ ב; שם נד ב; שם פא א; גיטין ע א; ב"מ פה ב; שם קיג ב; ע"ז כח א-ב; שם לא ב; נידה כה ב; שם מז א; שם סד ב; שם סו א; ירושלמי שבת יד ד]

תודוס או תודרוס הרופא [מיד נב א; סנהדרין לג א; שם צג א; בכורות כח ב; ירושלמי ברכות א א. וראה בספרו של פרויס, עמ' 19 ואילך, בניסיון לזהותו]

בתקופת ימי הביניים והעת החדשה [לפי סדר א-ב]

אבו אלרצ'א, בן אחותו של הרמב"ם, שימש כרופא [ראה אגרות הרמב"ם הוצאת שילת כרך א עמ' קע]

מניומי אסיא [שבת קלג ב; ע"ז כח ב. וראה מאמר — Kottek SS, *IMAJ* 2:68, 2000]

תשמ"ז-1986, כדי להוכיח עניין שברפואה הנוגע לנפגע תאונת דרכים, יש צורך במינוי מומחה רפואי על ידי בית המשפט, ואין אפשרות להוכיחו על ידי מומחה מטעמו של צד להתדיינות. [346] ראה בהרחבה בספרו של א.

תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984, תקנות 127-128. מצב חריג הוא ביחס לתאונות דרכים, על פי סעיף 6א לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, ותקנה 2(א) לתקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים),

- הי"ד, רופאו של דון חואן מנואל מקשטיליה. היה דיין ובקשר עם הרא"ש
- אבן איוב, שלמה בן יוסף, מחצית ראשונה של המאה הי"ג, גרנדה. תרגם את ספר המצוות לרמב"ם, וספר ההערה לר' יונה אבן ג'אנח, וכן כתב שני ספרי רפואה בעברית: 'שר המשקים' (רשימת רפואות), 'ספר טחורים'
- אבן אלמועלם, שלמה, סוף המאה הי"א, מרוקו. היה רופא החצר של עלי בן יוסף אבן תשפין, וחברם של ר' משה אבן עזרא ור' יהודה הלוי
- אבן אלעמאני, אהרן, מחצית ראשונה של המאה הי"ב, אלכסנדריה. היה דיין, אב"ד ורופא באלכסנדריה, ידידו של ר' יהודה הלוי, כתב הרבה שירים עבריים
- אבן ג'אנח, יונה, מחצית ראשונה של המאה הי"א, קורדובה וסרגוסה. גדול הבלשנים והמדקקים בימי הביניים. התפרנס כרופא בסרגוסה. חיבר את הספר הגדול בעניני לשון ודקדוק בשני חלקים: ספר הרקמה, וספר השרשים, ועוד ספרים בלשון ודקדוק עברי
- אבן מוסא, חיים בן יהודה, קמ/ 1380 — רכ/ 1460, רופא מומחה בחצרות מלכים ושרים. חיבר ספר 'מגן ורומח' על ויכוחים דתיים עם הנוצרים, וכן פרשנות על תנ"ך ופיוטים
- אבן עזרא, אברהם, ד"א תתנ/ 1089 — תתקכד/ 1164, טולידו ומדינות רבות בעולם. אחד מגדולי מפרשי המקרא. כתב ספרים רבים בדקדוק, בפילוסופיה ובמדע, וכן פיוטים ושירים רבים
- אבן תיבון, יהודה, ד"א תתפ-ד"א תתקנ/ 1120-1190, ספרד וצרפת. עסק ברפואה ובתורה. מגדולי המתרגמים של ספרות ההלכה ומחשבת ישראל בימי הביניים מערבית לעברית
- אברבנאל, יהודה, רכ-רצ/ 1460-1530, ליסבון. בנו בכורו של דון יצחק אברבנאל, מוזכר ברשימת רופאי ליסבון משנת 1483, ועבד כרופא בנאפולי. מחבר הספר הפילוסופי-דתי 'ויכוח על האהבה', וכן פיוטים ושירים
- אבן דאוד, אברהם (הראב"ד הראשון), ד"א תתע/ 1110 — תתקמ/ 1180, קורדובה וטולדו. מחבר ספר סדר הקבלה ועוד ספרי היסטוריה יהודית
- אבן ווירגה, שלמה, רכ-שיד/ 1460-1554, ספרד וטורקיה. היה רב ורופא. חיבר ספר 'שבט יהודה'
- אבן יצחק, יהודה בן יצחק, המאה
- אבן יוש, יצחק, ד"א תשמב/ 982 — תתיז/ 1057, טולדו. חיבר ספרי רפואה, פרשנות מקראית ודקדוק

כרמי, הרופא החולה והחוק, עמ' 155 ואילך.

כונה כאביר הרופאים, והיה הרופא הפרטי של משפחת הנסיכים במאנטובה. חיבר ספר שלטי הגבורים על כל עניני בית המקדש והקרבות. כמו כן חבר ספרי רפואה

כונה כאביר הרופאים, והיה הרופא הפרטי של משפחת הנסיכים במאנטובה. חיבר ספר שלטי הגבורים על כל עניני בית המקדש והקרבות. כמו כן חבר ספרי רפואה

אלככאר, יהודה, נפטר ד"א תתקצה/1235, קאסטיליה, ספרד. היה רופא החצר של המלך פרנאנדו השלישי, ונשיא קהילת היהודים. היה מראשי המתנגדים לחיבורי הפילוסופיים של הרמב"ם, והרד"ק לא הצליח לשנות את דעתו בנידון

אברהם בן משה בן מימון, תתקמו/1186 — תתקצח/1237, קאהיר. בנו יחידו של הרמב"ם. היה נגיד היהודים במצרים אחרי מות אביו. היה אחד מרופאיו של השולטן אלכאמל. חיבר ספר 'סיפוק עובדי השם', וכן תשובות, פרשנות מקראית, והגנות על השגות נגד ספרי הרמב"ם

אלמולי, שלמה, רנ/1490 — שב/1542, קושטה. רופא וחבר בית הדין בקושטה. מחבר ספר 'מפשר חלמין' על חלומות, וכן ספר 'הליכות שבא', 'שומר אמונים', וספרי דקדוק

אברהם הרופא מן הענווים, נפטר ה'כ/1260. היה מגדולי חכמי רומא

אלנקוה, אפרים, נפטר בשנת רב/1442, ממגורשי ספרד. חיבר ספר 'שער כבוד ה'

אחיטוב בן יצחק, סוף המאה הי"ג, רב ורופא בפאלרמו, סיציליה. היה בקשרי מכתבים עם הרשב"א. תרגם לעברית את 'מאמר שמות ההגיון' לרמב"ם

אמטוס, לוזיטנוס (יוחנן רודריגז), ראה בנספח ב, שבועת אמטוס לוזיטנוס

אלגואדש, מאיר, סוף המאה הי"ד, קסטיליה. רופא של מלכי קסטיליה, ורב ודיין ליהודי קסטיליה. תרגם לעברית את 'ספר המידות' לאריסטו

אנטולי, יעקב, נולד תתקס/1200 לערך, נאפולי. היה חתנו של רבי שמואל אבן תיבון. מחבר ספר 'מלמד התלמידים', וכן תירגם ספרים בתכונה, בהגיון ובפילוסופיה

אליהו בן משה גרשון, נפטר בשנת תקל/1770, גליציה, פולין. שימש כרופא במספר ערים בפולין. חיבר ספר 'הדרת אליהו (דרושים)', ספר 'מענה אליהו' (חידושים), וספר 'נבחר מחרוז' (קיצור ספר העיקרים)

אסכנדרי, אלעזר, נפטר שמה/1585, מצרים. היה רופא החצר של סינאן פחה, נציב טורקיה במצרים. מחבר הגהות למשנה תורה של הרמב"ם

אליהו מנחם, ד"א תתקפ/1220 — ה"א מד/1284, לונדון. רופא פעיל, וכן מגדולי הרבנים באנגליה. כתב תשובות

אסף הרופא, ראה פרטים אודותיו בנספח 2, שבועת אסף הרופא

- אשתורי הפרחי, מ/ 1280 — קטו/
1355, ספרד וישראל. שימש כרופא בארץ
ישראל. מחבר ספר 'כפתור ופרח' על
זיהוי ערים וכפרים בישראל, ועל הלכות
מצוות התלויות בארץ, וכן חיבר ספרי
רפואה שלא נשתמרו
- בלמש, אברהם**, ר-רפג/ 1523-1440,
פדואה, איטליה. היה רופאו הפרטי של
החשמן גרימאני בפאדובה. חיבר ספר
'מקנה אברם' על הדקדוק העברי
- בנבנשתי, שמואל**, מחצית הראשונה
של המאה הי"ד, ספרד. היה רופאו הפרטי
של דון מנואל, האח של מלך אראגון.
תירגם לעברית את ספר הקצרת לרמב"ם
- ברודו, מנואל**, רס/ 1500 — שמה/
1585, אנגליה וטורקיה. היה רופא מן
האנוסים. חיבר ספר 'טעמי המצוות'
- ברנהרד, חיים דוד**, תקלה-תריח/
1775-1858, פולין. היה רופאם הפרטי של
המלך סטאניסלאב אוגוסט ושל הקיסר
וילהלם הראשון. הפך לבעל תשובה
בהשפעת האדמו"ר ר' דוד מללוב,
ונתפרסם כצדיק חסידי
- גבישון, אברהם**, שג-שסה/ 1543-
1605, אלג'יר. שימש כרופא. חיבר פירוש
על משלי 'עומר שכחה'.
- גורדון, יקותיאל**, המאה הי"ח, פדואה,
איטליה. למד רפואה בפדואה, ושימש
כרופא בכמה מערי פולין. היה אחד
מראשי החברים בחוג החברים בישיבת
הרמח"ל. חיבר מספר ספרים בקבלה:
'מראה המוסר', 'דרושים', בקשות
- וחדושים', 'מר קשישא ומר ינוקא'
גינצבורג, בנימין זאב, המאה הי"ח,
גרמניה. שימש כרופא בגטינגן. חיבר ספר
על הרפואה בתלמוד. שאל את היעב"ץ
אם מותר ללמוד רפואה בשבת על ידי
ניתוח בעלי חיים [ראה שו"ת שאילת יעבץ
ח"א סי' מא]
- גליקי, מלאכי**, המאה ה-16, איטליה.
היה הרופא ורב הקהילה של קהילת צ'רי
במדינת האפיפיור
- גרדיא, אהרן**, נפטר בשנת תקעז/ 1810,
פולין. שימש כרופא אצל המגיד ממזריץ.
אחר כך היה רופא המחוז באוסטריה
- גרציאן, זרחיה**, מחצית השנייה של
מאה ה-13, ספרד ואיטליה. כתב פירושים
לספר משלי ולספר איוב, ונחשב למומחה
בכתביו הפילוסופיים של הרמב"ם. חיבר
הרבה תרגומים מערבית לעברית של ספרי
רפואה של היוונים והערבים
- דוד טעביל, שפ-תנב/ 1620-1692**,
צרפת. דיין ורופא בעיר טרייר
- דונולו, שבתאי**, ד"א תרעג/ 913 —
ד"א תשמב/ 982, איטליה. רופא יהודי,
ראשון בזמן לסופרים רפואיים במערב.
חיבר ספר 'תחכמוני', שהוא פירוש על
ספר יצירה, ומדבריו הביא רש"י בעירובין
נו א ד"ה ואין תקופה, וביצה לג א ד"ה
מן המים. כמו כן חיבר 'ספר היקר' או
'ספר המרקחות' על תרופות שונות
- דונש בן תמים הבבלי**, נפטר ד'תשפ/
1020, צפון אפריקה. מגדולי חכמי

קירואן. רופא וחוקר לשון. חיבר ספרים
בדקדוק ופירוש על ספר יצירה

וורמס, אשר אנשל, תנה/ 1695 —
תקיט/ 1759, גרמניה. עבד כרופא בבית
החולים היהודי בפרנקפורט. חיבר ספר
'סיג לתורה', על עניני מסורה

דוראן, צמח, מחצית השניה של המאה
הי"ד, מיורקה ואלג'יר. אביו של
התשב"ץ. שימש כרופא וכדרשן

ויטל, דוד הרופא, במאה ה-16, יוון.
היה ממגורשי ספרד. היה מורה הוראה
בקהילת ארטה. מחבר ספר 'כתר תורה'
על תרי"ג מצוות, וקיבץ את תשובות
חותנו ר' דוד הכהן מקורפו (מהרד"ך).

דוראן, שמעון בן צמח (התשב"ץ),
קכא/ 1361 — רד/ 1444, אלג'יר. שימש
כרופא וכמנתח במיורקה ובאלג'יר. היה
חבר בבית דינו של הריב"ש. התשב"ץ
נחשב בדורו כפוסק הדור. חיבר: שו"ת
תשב"ץ, 'מגן אבות', 'יבין שמועה', 'קשת
ומגן', 'זוהר הרקיע' ועוד

זכות, אברהם (לוזיטנוס), שלה-תב/
1575-1642, פורטוגל והולנד. מאנוסי
פורטוגל. כתב מספר ספרים חשובים
ברפואה וברוקחות

דלמדיגו, יוסף שלמה (יש"ר=יוסף
שלמה רופא), שנא/ 1591 — תטו/
1655, כרתים ופראג. שימש כרופא
הקהילה היהודית במקומות שונים, וכן
רופאו של הנסיך ראדזיויל בליטא. חיבר:
'ספר אילים', 'תעלומות חכמה', וכן
ספרים אחדים ברפואה ובמדעים שונים

זכריה בן שלמה הרופא (הרוז"ה),
מחצית ראשונה של המאה ה-15, צנעא,
תימן. מגדולי חכמי תימן במדרש והלכה,
מחבר 'מדרש חפץ' על התורה, המגילות
וההפטרות, וכן חיבר ספר רפואי על
אנטומיה, מחלות ודרכי ריפוי ונדאה שו"ת
פעולת צדיק ח"ב סי' מב]

הורוביץ, שבתי שעפטיל, שלה/ 1565
— שעט/ 1619, פראג. בן אחיו של
השל"ה. שימש כרופא בפראג. חיבר ספרי
קבלה: 'שפע טל', נשמת שבתי הלוי'

זרחיה בן יצחק הלוי, תחילת המאה
ה-15, ספרד. היה תלמידו של ר' חסדאי
קרשקש, ואחרי מות רבו היה רבה של
סרגוסה ושל כלל יהודי מלכות אראגון

הלל בן שמואל, ד"א תתקפ-ה"א נא/
1220-1291, וירונה, איטליה. היה נכדו
של רבי אלעזר אב"ד מוורונה, מבעלי
התוספות. שימש כרופא בנאפולי. חיבר
ספר 'תגמולי הנפש', וכן פירושים למורה
נבוכים של הרמב"ם

חייא רופא, שי-שעח/ 1550-1618,
צפת. תלמידו של ר' חיים ויטאל. דיין,
מגדולי רבני צפת וטבריה בדורו. מחבר
ספר 'מעשה חייא'

ואליי, משה דוד, תנו-תקלז/ 1696
-1777, פאדובה, איטליה. רופא ומקובל,
היה מרבתייו של משה חיים לוצאטו

חמיץ, יוסף בן יהודה, ראשית המאה
ה-17, ונציה, איטליה. למד רפואה

בפרדובה. היה רופא פעיל בכמה ערים. מקובל. פרסם יחד עם זכות מהדורה מורחבת של ספר הזוהר החדש עם פירוש 'דרך אמת'

חסדאי אבן שפרוט, אמצע המאה ה-10, קורדובה, ספרד. שימש שר בשירות שליטי ספרד, והיה ראש הקיבוץ היהודי בספרד. כתב איגרת ליוסף מלך הכוזרים

חפץ, משה, נפטר רו/ 1446, סיציליה. למד רפואה בפאדובה. היה הדיין הכולל של כל קהילות סיציליה

טוביה בן משה הכהן, תיב-תפט/ 1652-1729, גרמניה וישראל. היה רופא ידוע באיטליה ובטורקיה. בגיל 62 עזב את משרתו הרפואית הרמה ועבר לירושלים כדי לעסוק בתורה. מחבר ספר 'מעשה טוביה'

ידעיה הפניני, ל-ק/ 1340-1270, צרפת. כתב הערות ל'קאנון' של אבן-סינא. חיבר ספר 'בחינת עולם', וכן שירים רבים. חלק על הרשב"א בענין החרם על לימוד חכמת הטבע והפילוסופיה לפני גיל 25 שנה

יהודה הלוי (ריה"ל), נפטר ד"א תתקא/ 1141, חי בספרד ובמצרים. מגדולי משוררי ישראל, והוגי הדעות בישראל. חיבר הרבה שירים וקינות, וחיבר 'ספר הכוזרי'. היה רופא מקובל מאד על חוליו

יהודה לייב רופא, נפטר בשנת שצה/ 1635, אוסטריה. שימש כרב בווינה

יהודה מסר ליאון, המאה ה-15, איטליה. היה בעל תואר לרפואה. היה ראש ישיבה במאנטובה ובנאפולי. כתב בעניני רפואה ובעניני דקדוק

יוסף אבן עקנין, ד"א תתק-ד"א תתקפ/ 1140-1220, ספרד וצפון אפריקה. עסק ברפואה. חיבר מספר ספרים ביניהם 'ספר המוסר' על פרקי אבות. היה מהמקורבים ביותר לרמב"ם

יוסף אבן שמעון, נפטר ד"א תתקפ/ 1226, בסוריה. היה רופא החצר של בנו של צלאח א-דין. היה מתלמידי הרמב"ם, ולו הקדיש הרמב"ם את ספרו 'מורה נבוכים'

יוסף הכהן, רנו-שלח/ 1496-1578, ממגורשי ספרד, גר באיטליה ובצרפת. שימש כרופא בעיר וולטאג'ו. כתב ספרי רפואה וספרי היסטוריה, וחיבר ספר 'עמק הבכא' על תולדות תלאות היהודים

יוסף הנשיא בן פרוציאל, סוף המאה ה-11, ספרד. היה רופאו של אלפונסו ה-6 מלך קאסטיליה. רבי יהודה הלוי הקדיש לו כמה משיריו, ובהם הוא משבחו מאד. נהג בתקיפות רבה בקראים

יחיא, גדליה, נפטר שלה/ 1575, גר ביוון ובטורקיה. עסק ברפואה, והנהיג את קהילות היהודים הספרדים בסאלוניקי ובאדרינופולי, והרביץ ביניהם תורה

יחיא, דוד נגרו, המאה ה-14, פורטוגל וספרד. היה רופאו של חואן ה-1, מלך קאסטיליה, ורב ראשי של קהילות קאסטיליה

- יחיאל הרופא, נפטר בשנת ש' / 1540, צרפת ואיטליה. היה רבה של רומא, והיה רופאו של האפיפיור אלכסנדר הששי ספר 'מעלות המידות'
- ייטלש, יונה, תצה-תקסו / 1735-1806, פראג. היה ראש קהילת פראג, עמד במו"מ הלכתי עם הנודע ביהודה. היה רופא מפורסם בדורו (ראה שו"ת תשובה מאהבה ח"א סי' קצח)
- יקותיאל הרופא, נפטר בשנת תק / 1740, וילנא. מחבר ספר 'אוצר בלום'
- ישראלי, יצחק בן שלמה, ד"א תרי-ד"א תשי' / 850-950, מצרים וצפון אפריקה. כתב ספר 'מוסר הרופאים' על הנהגות מוסריות של הרופא כלפי החולה. כמו כן כתב ספרי רפואה על מחלות חום, מראות השתן ודיאטות
- לביא, שמעון, רכ-שמ / 1480-1580, לוב. שימש כרופאו של מושל לוב. חיבר 'כתם פז' על זוהר, ועוד ספרי קבלה
- לוי בן גרשון (רלב"ג), מח-קד / 1288-1344, פרובאנס. היה פילוסוף, מתמטיקאי, אסטרונום, רופא ופרשן המקרא. חיבר פירוש על התנ"ך וכן 'ספר מלחמות ה'
- לוצערנא, אהרן הרופא, נפטר בשנת תג / 1643, וינה. היה רופא קהילת וינה
- לזריא, שלמה הרופא, נפטר בשנת שפו / 1626, פולין. שימש כרב בקהילות לובלין וקרקא
- לטאש, יעקב, אמצע המאה הט"ו, 1690, מריני, שבתאי חיים, תג-תקח / 1690
- למפרונטי, יצחק חזקיה, תלט-תקיו / 1679-1756, פרארה, איטליה. למד רפואה באוניברסיטת פדובה. היה ראש ישיבה בפרארה, ושימש כרופא פעיל בעירו. מחבר ספר 'פחד יצחק'
- מוספיא, בנימין, שסו-תלה / 1606-1675, דנמרק והולנד. שימש כרופאו הפרטי של כריסטיאן, מלך דנמרק, והיה אחד מ'חכמי' אמסטרדם, וחכמי בית המדרש 'כתר תורה' שם. חיבר ספר 'מוסף הערוך', 'דברים רפואיים קדושים', 'מי היס', 'זכר רב', וכן חיבורים רפואיים ומדעיים שונים
- מורפורגו, שמשון, תמא-תק / 1681-1740, איטליה. שימש כרופא בפאדובה ובאנקונה. היה מגדולי הפוסקים בדורו, וחיבר שו"ת 'שמש צדקה'
- מזיא, אהרן מאיר, תריח-תקצ / 1858-1930, רוסיה וירושלים. תלמיד ישיבת מיר ובית המדרש לרבנים ע"ש הילדסהיימר בברלין. שימש כרופא המושבות של הבארון רוטשילד בארץ ישראל, ומנהל בית החולים ביקור חולים בירושלים. חיבר 'ספר המונחים לרפואה ולמדעי הטבע'

1748- איטליה. היה רב, רופא ומשורר (נזכר בשו"ת שמש צדקה, לר' שמשון מורפורגו)

אלא היה רופא-חצר. חיבר פירוש על

הרי"ף ועל הש"ס, שו"ת, וספר דרשות

[בשו"ת הרמ"א סי' כח, ובשו"ת שואל ומשיב

מהדו"ק ח"ג סי' קיד — כתבו שהיה רופא]

משה בן מימון (הרמב"ם), ד"א תתצח-תתקסה/ 1204-1138, ספרד ומצרים. גדול הפוסקים, מגדולי הוגי הדעות, ומגדולי הרופאים. בין ספריו ברפואה: פרקי משה, פירוש לפרקי אבוקארט, קיצורי גלינוס, מאמר הטחורים, ספר הקצרת, ספר הסמים, הנהגת הבריאות, מאמר ההכרעה, מאמר המשגל, ביאור שמות תרופות, על קץ החיים

נפי, הננאל גרצידיו, תקיט-תקצו/ 1836-1759, איטליה. רופא ומגדולי הרבנים באיטליה בדורו. שימש כרבה של פרארה וצ'נטו. חיבר ספר 'זכר צדיקים לברכה', על תולדות גדולי ישראל. בכת"י נותרו 6 חלקים של שו"ת 'לוית חן', ודרשות לפרשיות השבוע.

נרבוני, משה, נפטר בשנת קכג/ 1362, ספרד. פילוסוף ורופא. חיבר פירוש הנרבוני על מורה נבוכים לרמב"ם, ועוד ספרים בענייני הגות יהודית. כמו כן חיבר ספר 'אורח חיים', בענייני רפואה וחינוך

משה בן נחמן (הרמב"ן), ד"א תתקנד-ה"א ל' / 1270-4119, ספרד וישראל. מגדולי מפרשי המקרא והתלמוד, מגדולי הפוסקים, מקובל והוגה דעות, ורופא [מוזכר כרופא בשו"ת הרשב"א ח"א סי' קכ, וסי' קטז, וסי' תתכה. וראה פירוש הרמב"ן עה"ת בראשית ל יד. וראה עוד בשו"ת נובי"ת חיו"ד סי' כט. וראה גם ד. מרגלית, דרך ישראל ברפואה, עמ' 208 ואילך; י. לייבוויץ, קורות, ח (ז-ח), תשמ"ג, עמ' 209 ואילך. אך ראה מאמרו של ש. קוטק, אסיא, ה, עמ' 39 (הע' 9), שפרט למקורות בשו"ת הרשב"א הנ"ל אין לנו עדויות ברורות שהרמב"ן עסק ברפואה מעשית]

נתנאל הרופא, נפטר ה'ע' / 1310, ספרד. מגדולי מתרגמי פירוש המשניות לרמב"ם

ספורנו, עובדיה, רל-שיט/ 1470-1559, איטליה. היה דיין ואב"ד בבולוניה, והשיב תשובות לשואלים רבים. עיקר פרסומו הוא כפרשן המקרא. למד רפואה ברומא, ובפירושו מסתייע הרבה בידיעותיו הרפואיות

ניטו, דוד, תיד-תפח/ 1728-1654, איטליה ואנגליה. שימש דיין ורופא בליוורנו, ואחר כך "חכם" העדה הספרדית-פרטוגזית בלונדון. חיבר ספר 'מטה דן' או 'כוזרי השני', ועוד ספרים בענייני אמונות ודעות

עזריה מן האדומים, רעא-שלח/ 1511-1578, איטליה. התפרנס בדוחק מעיסוק ברפואה בערים שונות באיטליה. חיבר ספר 'מאור עיניים'

פרויס, יצחק (יוליוס), תרכא-תרעג/ 1861-1913, גרמניה. שימש כרופא משפחה בברלין. מחבר הספר החשוב ביותר על הרפואה במקרא ובתלמוד

ניסים בן ראובן גירונדי (הר"ן), עה-קלה/ 1375-1315, ספרד. היה מגדולי התורה בספרד, לא שימש רשמית ברבנות

- (Biblisch-Talmudische Medizin). תורגם לאנגלית על ידי פרד רוזנר — Biblical (and Talmudic Medicine)
- פונקל-תאומים, יצחק מאיר, נפטר בשנת תסג/ 1703, פינסק. שימש כרופא החצר של המלך בווינה, ורב בפינסק. מחבר ספר 'כתנות אור'
- צהלון, יעקב, שצ-תנג/ 1630-1693, איטליה. היה רבה של פרארה. כתב תשובות וספרי הלכה. ספרו המפורסם 'אוצר החיים' על חכמת הרפואה. כמו כן כתב 'מרגליות טובות', ובהם 'תפילת הרופא'
- צהלון, מרדכי, נפ' תקח/ 1748, גם הוא היה רופא ורבה של פרארה. חיבר שו"ת 'מציץ ומליץ'
- קאסיס, יוסף הרופא, נפטר בשנת תס/ 1700, איטליה. שימש כרב במנטובה
- קנטריני, יצחק, תד-תפג/ 1644-1723, איטליה. רב ורופא בפאדובה. חיבר ספרים בקבלה
- קצנלסון, יהודה לייב בנימין ('בוקי בן יגלי'), תרז-תרעז/ 1847-1917, רוסיה. רופא בפטרבורג. סופר ומשורר פורה. תלמידו של בעל ערוך השולחן. חיבר ספר 'התלמוד וחכמת הרפואה'
- רפפורט, אברהם מנחם, רפ-שנד/ 1520-1594, איטליה. למד רפואה בוונציה. שימש כרב וכראש ישיבה בקהילת ורונה. מחבר ספר 'מנחה בלולה', פירוש על התורה
- שיק, ברוך, תק-תקע/ 1740-1810, שקלוב וסלוצק. למד רפואה בפדואה. מתלמידי הגר"א. שימש כרב וכדיין. חיבר ספר 'תפארת אדם', ספר 'עמודי השמים', וכן תרגם לעברית לבקשת הגר"א את ספר הגיאומטריה לאויקלידס
- שלמה יצחקי (רש"י), ד"א תת-ד"א תתסה/ 1040-1105, צרפת. רש"י אמנם לא היה רופא בפועל, אך יש נתונים שהיו לו ידיעות ברפואה, ואף השתמש בידיעות אלו הלכה למעשה. בספר רפואה לחנין בן יצחק הנוצרי-ערבי, שהועתק מערבית לעברית על ידי רבי קלונימוס לבית מאיר, נד' שנת שע, אמסטרדם, כתוב בהקדמה כי רש"י חיבר מאה קונטרסים ברפואה; בספר שפתי ישנים לרבי שבתי בס, סוף אות רי"ש, כתוב שרש"י היה חכם גדול ברפואה, והמחבר עצמו ראה ספר רפואות שלו
- שלמה רפאל ידידיה צרור, נפטר תצח/ 1738, אלג'יר. רופא. חבר בית הדין באלג'יר. מחבר שו"ת פרי צדיק.
- חלוקה לפי שנות החיים והפעילות
- אסף הרופא (המאה ה-6 או ה-7)
 - ישראל יצחק בן שלמה (850-950)
 - דונולו שבתאי (913-982)
 - חסדאי אבן שפרוט (אמצע המאה ה-10)
 - דונש בן תמים הבבלי (נפ' 1020)
 - אבן יוש יצחק (982-1057)
 - אבן ג'אנח יונה (מחצית ראשונה של המאה ה-11)
 - יהודה הלוי (ריה"ל) (נפ' 1141)

- יוסף הנשיא בן פרוציאל (סוף המאה ה-11) • ראשונה של המאה ה-13) (מחצית
- אבן אלמועלם שלמה (סוף המאה ה-11) • דוראן שמעון בן צמח (תשב"ץ) (1361-1444)
- אבן עזרא אברהם (1089-1164) • חפץ משה (נפ' 1446)
- אבן דאוד, אברהם (הראב"ד הראשון) (1110-1180) • אבן מוסא חיים (1380-1460)
- אבן תיבון יהודה (1120-1190) • אבולעפיה שמואל הלוי (מחצית השניה
- משה בן מימון (הרמב"ם) (1138-1204) • גרציאן זרחיה (מחצית השניה של מאה
- יוסף אבן עקנין (1140-1220) • יוסף אבן שמעון (נפ' 1226)
- אלככאר, יהודה (נפ' 1235) • אחיטוב בן יצחק (סוף המאה ה-13)
- אברהם בן משה בן מימון (1186-1237) • בלמש אברהם (1440-1523)
- אבו אלרצ'א, בן אחותו של הרמב"ם • יחיאל הרופא (נפ' 1540)
- אברהם הרופא מן הענווים (נפ' 1260) • אברבנאל יהודה (1460-1530)
- משה בן נחמן (הרמב"ן) (1194-1270) • אלמולי שלמה (1490-1542)
- אנטולי יעקב (נפ' 1200) • יחיאל דוד נגרו (המאה ה-14)
- אליהו מנחם (1220-1284) • ספורנו עובדיה (1470-1559)
- הלל בן שמואל (1220-1291) • אבן ווירגה שלמה (1460-1554)
- נתנאל הרופא (נפ' 1310) • יחיאל גדליה (נפ' 1575)
- ידעיה הפניני (1270-1340) • יוסף הכהן (1496-1578)
- לוי בן גרשון (רלב"ג) (1288-1344) • לביא שמעון (1480-1580)
- אבן אלעמאני אהרן (מחצית ראשונה של המאה ה-12) • אמטוס לויטנוס (1511-1568)
- אשתורי הפרחי (1280-1355) • עזריה מן האדומים (1511-1578)
- נרבוני משה (נפ' 1362) • ברודו מנואל (1500-1585)
- הר"ן (1315-1375) • אסכנדרני אלעזר (נפ' 1585)
- רפפורט אברהם מנחם (1520-1594) • זרחיה בן יצחק הלוי (תחילת המאה
- אבן וקאר יהודה (המאה ה-14) • זרחיה בן יצחק הלוי (מחצית הראשונה של המאה ה-14)
- לטאש יצחק (אמצע המאה ה-14) • יהודה מסר ליאון (המאה ה-15)
- דוראן צמח (מחצית השניה של המאה ה-14) • אברהם בן דוד פורטליאוני (1542-1612)
- גבישון אברהם (1543-1605) • זכריה בן שלמה הרופא (הרז"ה)
- אלגואדש מאיר (סוף המאה ה-14)

- (מחצית ראשונה של המאה ה-15)
- חייא רופא (1550-1618)
- הורוביץ, שבתי שעפטיל (1565-1619)
- לוריא שלמה (נפ' 1626)
- יהודה ליב רופא (נפ' 1635)
- זכות, אברהם (לוזיטנוס) (1575-1642)
- לוצערנא אהרן (נפ' 1643)
- לטאש יעקב (אמצע המאה ה-15)
- דלמדיגו יוסף שלמה (יש"ר) (1591-1655)
- מוספיא בנימין (1606-1675)
- דוד טעביל (1620-1692)
- צהלון יעקב (1630-1693)
- קאסיס יוסף (נפ' 1700)
- פרנקל-תאומים יצחק מאיר (נפ' 1703)
- ויטל דוד (מאה ה-16)
- קנטריני יצחק (1644-1723)
- ניטו דוד (1654-1728)
- גליקי מלאכי (המאה ה-16)
- טוביה בן משה הכהן (1652-1729)
- שלמה רפאל ידידיה צרור (נפ' 1738)
- מורפורגו שמשון (1681-1740)
- יקותיאל הרופא (נפ' 1740)
- צהלון מרדכי (נפ' 1748)
- מריני שבתאי חיים (1690-1748)
- למפרונטי יצחק חזקיה (1679-1756)
- וורמס אשר אנשל (1695-1759)
- אליהו בן משה גרשון (נפ' 1770)
- ואליי, משה דוד (1696-1777)
- ייטלש יונה (1735-1806)
- חמיץ יוסף בן יהודה (ראשית המאה ה-17)
- שיק ברוך (1740-1810)
- גרדיא אהרן (נפ' 1810)
- נפי, חננאל גרצידיו (1759-1836)
- ברנהרד חיים דוד (1775-1858)
- פרויס יוליוס (1861-1913)
- קצנלסון, יהודה לייב בנימין (1847-1917)
- גורדון יקותיאל (המאה ה-18)
- גינצבורג בנימין זאב (המאה ה-18)
- מזיא אהרן מאיר (1858-1930)

חלוקה לפי מקום הפעילות

מורפורגו שמשון, מריני שבתאי חיים, נפי חננאל גרצידיו, ספורנו עובדיה, עזריה מן האדומים, צהלון יעקב, צהלון מרדכי, קאסיס יוסף הרופא, קנטריני יצחק, רפורט אברהם מנחם

אלג'יר: גבישון אברהם, דוראן צמח, דוראן שמעון בן צמח (התשב"ץ), שלמה רפאל ידידיה צרור

אנגליה: אליהו מנחם, ברודו מנואל,

אוסטריה: יהודה לייב רופא, לוצערנא אהרן הרופא

איטליה: אברהם בן דוד פורטליאוני, אברהם הרופא מן הענווים, אחיטוב בן יצחק, אנטולי יעקב, בלמש אברהם, גורדון יקותיאל, גליקי מלאכי, דונולו שבתאי, הלל בן שמואל, ואליי משה דוד, חמיץ יוסף בן יהודה, חפץ משה, יהודה מסר ליאון, יוסף הכהן, יחיאל הרופא, לטאש יעקב, למפרונטי יצחק חזקיה,

אלנקוה, אפרים, אמטוס לוזיטנוס (יוחנן רודריגז), בנבנשתי שמואל, גרציאן זרחיה, זרחיה בן יצחק הלוי, חסדאי אבן שפרוט, יהודה הלוי (ריה"ל), יוסף אבן עקנין, יוסף הנשיא בן פרוציאל, יחיא דוד נגרו, משה בן נחמן (הרמב"ן), ניסים בן ראובן גירונדי (הר"ן), נרבוני משה, נתנאל הרופא	ניטו דוד גרמניה: גינצבורג בנימין זאב, וורמס אשר אנשל, טוביה בן משה הכהן, פרויס יצחק (יוליוס) דנמרק: מוספיא בנימין
פולין: אליהו בן משה גרשון, ברנהרד חיים דוד, גרדיא אהרן, לוריא שלמה הרופא	טורקיה: אלמולי שלמה יוון: ויטל דוד הרופא, יחיא גדליה
פורטוגל: אברבנאל יהודה, זכות אברהם (לוזיטנוס)	ישראל: אסף הרופא, אשתורי הפרחי, חייא רופא, מזיא אהרן מאיר
צכיה: הורוביץ שבתי שעפטיל, ייטלש יונה	כרתים: דלמדיגו יוסף שלמה (יש"ר=יוסף שלמה רופא)
צרפת: דוד טעביל, ידעיה הפניני, לוי בן גרשון (רלב"ג), לטאש יצחק	לוב: לביא שמעון ליטא: יקותיאל הרופא, שיק ברוך
רוסיה: פרנקל-תאומים יצחק מאיר, קצנלסון יהודה לייב בנימין ('בוקי בן יגלי')	מצרים: אבן אלעמאני אהרן, אברהם בן משה בן מימון, אסכנדר אלעזר, ישראלי יצחק בן שלמה, משה בן מימון (הרמב"ם)
תימן: זכריה בן שלמה הרופא (הרז"ה)	מרוקו: אבן אלמועלם שלמה, דונש בן תמים הבבלי
בנוסף לרופאים שיש לנו ידיעות כלשהם עליהם יש לציין מספר לא מבוטל של רופאים המוזכרים בשו"ת, בחלקם כנראה תלמידי חכמים ששאלו שאלות הלכתיות חשובות [צימלס בספרו עמ' 28 ואילך מונה רשימה של רופאים יהודיים המחזירים בספרות השו"ת מהמדינות השונות. אכן, אין לדעת מרשימה זו אם מדובר ברופאים/רבנים או תלמידי חכמים, או שמדובר בסתם רופאים יהודיים ששאלו שאלות או שהיו מעורבים בענינים יהודיים שונים]. אגב, יש	סוריה: יוסף אבן שמעון ספרד: אבו אלרצ'א, אבן איוב שלמה בן יוסף, אבן ג'אנח יונה, אבן דאוד אברהם (הראב"ד הראשון), אבן ווירגה שלמה, אבן וקאר יהודה בן יצחק, אבן ישוש יצחק, אבן עזרא אברהם, אבן תיבון יהודה, אלגואדש מאיר, אלככאר יהודה,

לציין כי הם מצויים יותר בימי הביניים וראשית העת החדשה, ופוחתים מאד בתקופות האחרונות. (שו"ת מהרלב"ח סי' סא); שמעון אבון הרופא (שו"ת רש"ל סי' כט); שמשון הרופא (שו"ת הרא"ם סי' ט).

אגב, יש לציין כי בימי הבינים היו לא מעט רבנים/ תלמידי חכמים-רופאים שהיו גם כהנים. רשימה חלקית ראה בספרו של צימלס, עמ' 178, הע' 64. הסיבה היא שבאותם ימים לא היה כל צורך לנתח מתים כדי ללמוד רפואה וכדי לקבל רשיון לעסוק ברפואה.

רופאים בני זמננו

להלן רשימה של רופאי זמננו שחיו ופעלו אחרי מלחמת העולם השנייה. בשנים אלו חיו ופעלו רופאים שומרי תורה ומצוות רבים, שפעלו בתחומים שונים, ביניהם מנהלי בתי חולים דתיים, מנהלי מחלקות רפואיות, ורופאים וחוקרים בעלי שם. אכן, ברשימה דלקמן כלולים רק רופאים פעילים שהם שומרי תורה ומצוות, ואשר תרמו בספרים ו/או במאמרים לקידום הקשר בין הרפואה וההלכה, או בין הרפואה וההיסטוריה הרפואית היהודית [כיוגרפיה של הרופאים הבאים מופיעה בספר — Rosner F (ed): *Pioneers in Jewish Medical Ethics*, 1997, pp. 204ff. א.ס. אברהם, מ. הלפרין, מ. רוזנר, א. שטינברג]:

אברהם סופר-אברהם (נו' תרצט/1935) — יליד ירושלים. גר בירושלים. רופא פנימי וקרדיולוג בבית חולים ביקור חולים ובמרכז הרפואי שערי צדק, ירושלים. מנהל מחלקה פנימית במרכז הרפואי שערי צדק בירושלים. פרופסור מן המניין ברפואה פנימית. מחבר הספרים:

להלן רשימה חלקית של רופאים אלו [לפי סדר א-ב]:

אברהם צבן הרופא (שו"ת מים עמוקים ח"א סי' כו); אברהם שלום הרופא (שו"ת אבקת רוכל סי' רו); אליא הרופא (שו"ת בנימין זאב סי' נט); אליעזר הרופא (שו"ת מבי"ט ח"ג סי' קלא); דוד וויזל הרופא (שו"ת שבות יעקב ח"ג סי' עא); דוד שלם הרופא (שו"ת מהרשד"ם חח"מ סי' נג); דון טודרוס אבן דאוואר (שו"ת תשב"ץ ח"ב סי' קכט); ידידיה הרופא (שו"ת בנימין זאב סי' רט); יהודה אורטאש הרופא (שו"ת מהר"ם אלשיך סי' נח); יהודה עוזיאל הרופא (שו"ת מהרשד"ם חח"מ סי' יח); יוסף המון (שו"ת הרא"ם סי' כד); יוסף התמרי הרופא (שו"ת דברי ריבות סי' קצא); יצחק ביטון (שו"ת הרד"ך סי' ז); יצחק פינטו הרופא (שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' צג); יצחק בן מוקאחיל (שו"ת הרשב"א ח"א סי' תיח); לוי הרופא (שו"ת הרדב"ז ח"ד סי' ש); מנחם הרופא (שו"ת בנימין זאב סי' ב); מנחם מנדל סערהיי (שו"ת דעת כהן, עמ' רס); מרדכי חתן הרופא (שו"ת נובי"ק חאו"ח סי' לז-לח); משה ברזילי הרופא (שו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' קפא); משה וידאלש (שו"ת מהרלב"ח סי' כה); משה פולשטורו (שו"ת בנימין זאב סי' רפ); עזרא הרופא (שו"ת מהר"ם פאדובה סי' יט); שבתאי הרופא (שו"ת בנימין זאב סי' ב); שלמה הרופא (שו"ת מהרש"ל סי' כא); שמואל זאבי הרופא (שו"ת אבקת רוכל סי' רו); שמעון הרופא

לב אברהם' (ב' חלקים), 'נשמת אברהם' (א' חלקים), 'דיני הרופא בשבת וביום-טוב', 'דיני החולה בשבת, ביום-טוב וביום-כפור'. מחבר מאמרים רבים בענייני רפואה והלכה.

גליק שמעון (נו' תרצב / 1932) — יליד ארה"ב. גר בבאר-שבע. רופא פנימי ואנדוקרינולוג בבתי חולים בארה"ב ובמרכז הרפואי סורוקה, באר-שבע. מנהל החטיבה הפנימית במרכז הרפואי סורוקה בבאר-שבע, מנהל המרכז לחינוך רפואי, דיקן הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, נציב קבילות הציבור במשרד הבריאות בישראל. אחד ממייסדי בית הספר לרפואה באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. פרופסור מן המניין ברפואה פנימית. מחבר מאמרים רבים בענייני רפואה ואתיקה.

אייזנבג דניאל אלן (נו' תשכה / 1965) — יליד ארה"ב. גר בארה"ב. רופא רדיולוג בבית חולים אלברט איינשטיין בפילדלפיה. מחבר מאמרים בענייני רפואה והלכה, בעיקר באינטרנט.

אילובי הנרי (תר-תרצב / 1848-1932) — יליד ארה"ב. רופא ילדים בסינסינטי וניו-יורק, ארה"ב. פרסם מאמרים על ענייני רפואה והלכה, נלחם בתנועה הרפורמית.

די-סיני ריקרדו שמואל (נו' תשט / 1949) — יליד רומא. גר ברומא. רופא בתחום רדיולוגיה אבחנתית. בוגר אוניברסיטת רומא, והתמחות בבתי חולים בארה"ב. מנהל מחלקה רדיולוגית בבית חולים ג'יובני ברומא. מוסמך לרבנות מבית המדרש לרבנים האיטלקי ברומא. שימש כמנהל בית המדרש לרבנים, ומשנת 2002 משמש כרב ראשי של רומא. מחבר מאמרים רבים על עניינים יהודיים, יחסי יהדות-נצרות, מנהגים ואגדות. חיבר מדריך לכשרות באיטלקית, ערך הוצאה חדשה של הסידור לפי מנהג יהודי איטליה. חיבר קטלוג של כתבי היד בספרייה של בית המדרש לרבנים ברומא. מחבר הספר 'נותן טעם לשבח' על הלכות כשרות.

ארליך רב (תרצח-תשמ"ו / 1938-1986) — יליד חיפה. רופא צבאי, רופא משפחה ורופא קהילתי. מנהל בית חולים ביקור חולים בירושלים, רופא משפחה בבני ברק. מנהל המכון המדעי טכנולוגי לבעיות הלכה בירושלים, נשיא עולמי של אגודת אנשי מדע שומרי תורה. כתב מאמרים רבים בנושאי הלכה ורפואה ואתיקה רפואית. לאחר פטירתו יצא לאור ספר בשם 'ואד יעלה', ובו אוסף מאמרים וחיידושי תורה שהשאיר בכת"י.

ביברפלד חיים (תרכה-תש / 1865-1940) — יליד גרמניה. גר בגרמניה, ובסוף ימיו עלה לישראל ונפטר בירושלים. שימש כרב בברלין וכדיין בבית דינו של הגר"ע הילדסהיימר. שימש כרופא בברלין. כתב מאמרים הלכתיים רבים.

הלפרין מרדכי (נו' תשז / 1946) —

הרלוונטיים באנציקלופדיה העברית. מחבר הספר The History of Coronary Heart Disease.

מונטנר זיסמן (תרנז-תשלג/ 1897-1973) — נולד בפולין. גר בירושלים. עסק ברפואה כללית וברפואת ספורט בברלין ובירושלים. תרגם מערבית לעברית ספרים רפואיים רבים, ובעיקר הכתבים הרפואיים של הרמב"ם ושל דונולו, וערך את 'ספר אסף הרופא'.

מלאך דניאל (נו' תשו' / 1945) — נולד בישראל. גר בירושלים. רופא נשים במרפאה פרטית בירושלים, ובבית חולים משגב לדרך. מחבר מאמרים בנושאי רפואה והלכה.

פרידנוואלד חיים הארי (תרכו-תשי' / 1864-1950) — ארה"ב וישראל. שימש כפרופסור למחלות עינים בבולטימור, ארה"ב. מחבר מאמרים רבים בתולדות הרפואה היהודית. מחבר הספרים (באנגלית) 'גדולי ישראל בתולדות הרפואה', 'היהודים והרפואה'.

קוטק שמואל (נו' תרצא' / 1931) — יליד צרפת. גר בירושלים. רופא ילדים בצרפת ובקופת חולים בירושלים. פרופסור-חבר בתולדות הרפואה בבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית בירושלים. ראש המדור להיסטוריה של הרפואה בבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית בירושלים. מחבר מאמרים רבים בתחום תולדות הרפואה במקורות יהודיים קדומים, ותולדות האתיקה הרפואית היהודית. עורך הבטאון 'קורות'.

יליד ירושלים. גר בירושלים. ר"מ וראש ישיבה לפני שהיה לרופא. רופא נשים, מנהל המרכז הרפואי לאימפוטנציה ועקרות במרפאה פרטית בירושלים. המנהל השני של המכון על שם ד"ר פ. שלזינגר ז"ל לחקר הרפואה על פי התורה, ליד המרכז הרפואי שערי צדק בירושלים. הממונה על אתיקה רפואית במשרד הבריאות. העורך השני של כתב העת לענייני רפואה והלכה 'אסיא', והעורך של 'ספר אסיא' החל מכרך ה'. עורך הקובץ 'עמק הלכה-אסיא', חלק א'. מחבר מאמרים רבים בתחום הרפואה וההלכה.

לוי יעקב (תרמט-תשלז' / 1889-1997) — יליד גרמניה. גר בירושלים. רופא ילדים בברלין ובירושלים. מנהל מחלקת ילדים בבית חולים ביקור חולים בירושלים. פרסם מאמרים רבים בענייני רפואה והלכה. רשימה ביבליוגרפית של מאמריו פורסמה בספר אסיא, ה, תשמ"ו, עמ' 315 ואילך.

ליבוביץ יהושע (תרנה-תשנג' / 1895-1993) — יליד רוסיה. גר בירושלים. רופא כללי ונוירולוג בגרמניה ובקופת חולים בירושלים. מייסד ועורך ראשון של בטאון 'קורות'. פרופסור-חבר בהיסטוריה של הרפואה בבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית בירושלים. מייסד המדור להיסטוריה של הרפואה בבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים. נשיא האקדמיה הבינלאומית של ההיסטוריה של הרפואה. חיבר מאמרים רבים וספרים אחדים בהיסטוריה של הרפואה, ובתוכם מאמרים רבים בהיסטוריה של הרפואה היהודית. מחבר החלקים ההיסטוריים בערכים

ביקור חולים, ירושלים. מנהל היחידה לנזירולוגיה של הילד במרכז הרפואי שערי-צדק בירושלים, ומנהל היחידה לאתיקה רפואית במרכז הרפואי שערי צדק. מנהל המרכז לאתיקה רפואית, וראש המסלול להוראת האתיקה הרפואית בבית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית והדסה בירושלים. פרופסור-חבר-קליני באתיקה רפואית. חתן פרס ישראל, 1999. המנהל הראשון של המכון על שם ד"ר פ. שלזינגר ז"ל לחקר הרפואה על פי התורה, ליד המרכז הרפואי שערי צדק בירושלים. המייסד והעורך הראשון של כתב העת לענייני רפואה והלכה 'אסיא', והעורך של ארבעת הכרכים הראשונים של 'ספר אסיא'. עורך הקובץ 'עמק הלכה', חלק ב. מחבר הספר 'הלכות רופאים ורפואה'. מחבר 'אנציקלופדיה הלכתית רפואית' הנוכחית. מחבר הספר 'התורה והרפואה' על ענייני רפואה בפרשיות השבוע. מחבר מאמרים רבים בתחומי הרפואה וההלכה, האתיקה הרפואית, ההיסטוריה הרפואית יהודית, ונזירולוגיה של הילד. יו"ר ועדות ציבוריות בענייני רפואה הלכה וחוק.

נספח ב: שבועות רופאים

שבועות רופאים ופרשנויות שונות נאספו בקבצים שונים. הספר המקיף בנידון הוא — Etziony MB: *The Physicians Creed: An Anthology of Medical Prayers, Oaths and Codes of Ethics Written and Recited by Medical Practitioners Through the Ages*. Charles C. Thomas, USA, 1973

רוזנר מאיר (פרד) (נו' תרצה / 1935) — יליד גרמניה. גר בניו-יורק. רופא פנימי והמטולוג. מנהל מחלקה פנימית במרכז הרפואי קווינס בניו-יורק. פרופסור מן המניין ברפואה פנימית, סגן דיקן בית הספר לרפואה ע"ש אלברט איינשטיין, ישיבה-אוניברסיטה, ניו-יורק. מחבר ספרים אחדים, ביניהם *Medicine and Jewish Law, Modern Medicine and Jewish Ethics, Medicine in the Bible and the Talmud*; *Proceedings of the Association of Orthodox Jewish Scientists, Jewish Bioethics, Compendium on Medical Ethics, Medicine and Jewish Law, Pioneers in Jewish Medical Ethics*; מתרגם מגרמנית לאנגלית את הספר *Preuss J: Biblical Talmudic Medicine*, ומתרגם מעברית לאנגלית את סדרת האנציקלופדיה ההלכתית-רפואית הנוכחית; ומחבר מאות פרקים ומאמרים בענייני רפואה והלכה, אתיקה רפואית, והיסטוריה רפואית יהודית.

רייכמן יצחק (אדוארד) — יליד ארה"ב. גר בניו-יורק. רופא חדר מיון, בית החולים מונטיפיורי בניו-יורק. קיבל סמיכה לרבנות מטעם ישיבה-אוניברסיטה בניו-יורק. היסטוריון של הרפואה. מחבר מאמרים ברפואה והלכה, היסטוריה של הרפואה, ואתיקה רפואית.

שטינברג אברהם (נו' תשז / 1947) — יליד גרמניה. גר בירושלים. רופא צבאי בחיל אוויר, ורופא ילדים ונזירולוג ילדים במרכז הרפואי שערי צדק, ובבית חולים